

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבועי מ'בית בני אמונים'

פרשת נשא - שבועות תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 435

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

'ויברך דויד את ה'

עומדים אנו בערב חג השבועות, יום הולדתו והסתלקותו של דוד מלך ישראל, אשר אורו ונחלתו עוֹדִים מְלִיִּים אוֹתֵנוּ עַד עַצְם הַיּוֹם הַזֶּה.

בבואו לתאר את מעלת דוד המלך, מעיד עליו הפסוק (שמואל ב' כג א) כי הוא היה: "הגִּבֹּר הַקָּם עַל מִשִּׁיחַ אֱלֹקֵי יַעֲקֹב וְנִעְיָם זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל", אלו שני האצרות הגדולים שהותיר לדורות עולם: ספר התהלים - "זמירות ישראל", ותקנת מאה ברכות שנומנה בתבות "היוקם על" - "על בגימטריה מאה" (במ"ר יח כא).

בספר התהלים נטע דוד בישראל לדורות עולם את הכֶּחַ והזְכוּת התמידיים להודות ולהלל, לבקש ולהתפלל לפני בורא עולם. באמצעותו יכול כל יהודי למצא מוצא לְכָל צְעָקָה, תַּחֲנֻנָּה, תַּפִּלָּה וְהוֹדָא הַבוֹקֵעַת מַעֲמֵק לְבוֹ. הוא הספיר הנצחי אשר גם לאחר שחלפו אלפי שנים מאז שנכתב, עוֹדֵנוּ קְרוֹב לְלִבּוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדֵי בְּאִשְׁרֵי הוּא בְּכָל עֵת וּבְכָל מְקוֹם.

מלבד זאת הוסיף דוד ותקן לנו את תקנת מאה הברכות, היא התקנה המלכה אותנו במשך שלוש מאות שנים והמשה ימים בשנה - בכל יום ובכל שעות היום.

חַקְמֵינוּ ז"ל מְגַלִּים לָנוּ (במ"ר שם) כִּי דוֹד תִּקַּן תִּקְנָה זוּ בְּעֵקֶב בִּטּוֹן מַגִּפָּה שֶׁפָּרְצָה בְּיָמָיו וְקִטְלָה מֵאָה נַפְשוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם. בְּרוּחַ קִדְשׁוֹ נִתְגַּלָּה לוֹ כִּי מַגִּפָּה זוּ בָּאָה כְּעֵשׂוֹ עַל שְׂאֵין יִשְׂרָאֵל מוֹדִים כְּרֵאִי לְבוֹרְאָם. לְפִיכָּךְ, עֵמֵד וְתִקַּן לָהֶם מֵאָה בְּרֻכּוֹת - כְּנֶגֶד מֵאָה הַנִּסְפִּים בְּכָל יוֹם - וְהַמַּגִּפָּה נִעְצְרָה.

מֵאֵז וְעַד עַצְם הַיּוֹם הַזֶּה מְקַפִּידִים יִשְׂרָאֵל לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם מֵאָה בְּרֻכּוֹת, וּבְכָךְ זוֹכִים לְהִגָּנָה מִפְּנֵי כָּל צָרָה וְצוּקָה שְׁלֵא תְּבוֹא.

תִּקְנָה זוּ מַעֲנִיקָה לָנוּ אֶף הִגָּנָה רִיחֻנִּית, שֶׁהֵרִי דוֹד הַמֶּלֶךְ סָמַךְ אֶת תִּקְנָתוֹ עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים י יב, וְרָאָה רִש"י מְנַחֲתוֹ מִג (ב): "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מֵה [מֵאָה] ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמֵךְ כִּי אִם לִירָאָה", וּמִכָּאֵן לּוֹמְדִים אֲנִי שֶׁמֵּאָה הַבְּרֻכּוֹת מְשִׁישוֹת בְּלִב הָאָדָם יֵרֵאת שְׂמִיִּם, שֶׁהֵיא הִתְגַּלָּה הַטּוֹבָה בְּיִתְרָה כְּנֶגֶד כָּל פְּגַע רִיחֻנִּי.

כְּאִשְׁרֵי אֲנִי מְצוּיִים לְצַעֲרָנוּ בְּעוֹלָם רוּוֵי מַגִּפּוֹת וְסַכְּנוֹת הָאוֹרְבוֹת לְפַגַּע בְּגוּפֵנוּ וּבְנַפְשֵׁנוּ, מֵה יוֹתֵר נַחוּץ לָנוּ מִלְּהַתְחַזֵּק בְּתִקְנָתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל דוֹד הַמֶּלֶךְ, מֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם!

נִקְבֵּל אֲפּוֹא עַל עַצְמָנוּ לְהַקְפִּיד עַל כֶּךָ בְּיִתְרָה שְׂאֵת וּבְיִתְרָה עוֹ, וּבְאִשְׁרֵי יְדוּעֵי כִּי בְּרֻכָּה מְשֻׁלְּמָת הֵיא זֹאת שְׁעוֹנִים עֲלֶיהָ אֲמֵן - נִקְפִּיד לְבָרֵךְ בְּרֻכּוֹתֵינוּ בְּפִנֵּי אַחֵרִים. מֵה גַם כִּי כְּאִשְׁרֵי אֲנִי אוֹמְרִים אֶת הַבְּרֻכָּה בְּפִנֵּי מֵאֲזוֹן הַעוֹמֵד לַעֲבוֹת אֲמֵן, אֲנִי מְקַדִּישִׁים תְּשׁוּמַת לֵב וְכִבְדָּה רֵאשׁ לְכָל מְלָךְ הַיּוֹצֵאת מִפִּינוּ. יְהִי רְצוֹן שֶׁבְּרַפְּת ה' תְּהֵא עֲלֵינוּ לְהַצְלִיחַ וְלְהַנְשֵׁעַ בְּכָל עַנְיָנוּנוּ בְּזֻכוֹת דוֹד הַמֶּלֶךְ, אֲמֵן!

בְּקִרְיַאת "מֵאָה ה' שׂוֹאֵל מַעֲמֵךְ"
וּבְכִרְבַת שֶׁבַת שְׁלוֹם,

278 ז'ס מכוסלס"ו

להתודות בלא ברכה

"והתודות את חטאתם אשר עשו" (ה ז)
רבים תמהו מדוע אין מברכים על מצות הודוי קדם קיומה כשם שמברכים על שאר מצוות עשה?

רבי יצחק שמלקיש רבה של לבוב באר זאת בשתי דרכים:

א. כתבו ראשונים (ראה שו"ת הרשב"א א' יח) שאין מברכים על מצוה שקיומה מתאפשר לאדם רק מכח עברה שקדמה לה. אף מצות הודוי אינה מתאפשרת אלא מכח עשית עברה, לכן אין מברכים עליה.

ב. מטרת הברכה הנאמרת לפני קיום המצוה היא כדי להצהיר שהאדם מקים את המצוה רק מחמת צווי ה' (ראה דברי משה' ח"ג או"ח ו). לפיכך, כפי שלא ראוי לבן לעבר על רצון אביו ובא לפסוק, לומר לאביו כי הוא מתנצל בפניו רק משום שפך צונו, כך לא ראוי שהשב בתשובה ומתודה על חטאו יכריז כי עושה זאת רק מחמת צווי ה', אלא עליו להתחרט מרצונו על חטאו (שו"ת 'בית יצחק' י"ד ח"ב סוף סי' קסח).

כאשר המזונות מצמצמים - הברכה מתגדלת

"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" (ו כו)

הגמרא (ברכות כב) אומרת שמלאכי השרת שאלו את הקדוש ברוך הוא: כיצד צוית את הכהנים לברך את ישראל: "ישא ה' פניו אליך", והלא "כתבת בתורתך (דברים י ז): 'הא-ל הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים...?' אמר להם הקדוש ברוך הוא: "וכי לא אשא פנים לישראל?! שכתבתי להם בתורה (שם ח ז): 'ואכלת ושבעת וברכת' [שאין מתחייבים בברכת המזון אלא באכילה שיש בה כדי שביעה] והם מדקדקים על עצמם [לברך גם כשהם אוכלים] עד פזית ועד כביצה!"

לכאורה, יש חמרות רבות שישאר נוהגים בהן, מדוע בחר הקדוש ברוך הוא דוקא בחמרה זו כסבה לגשיאות פנים לישראל?

באר רבי משה שטיין רבה של סעגזשארץ שברומניה:

בברכת המזון מצהיר האדם על אמונתו בכך שהקדוש ברוך הוא משגיח על עולמו ומספק לו את מזונותיו בהשגחה פרטית. והנה, אדם הזכה להשפחה בכבוד, נוכח לא מעט פעמים לראות ולחוש בהשגחה האמורה, וממילא אין חדוש בכך שהוא מצהיר על אמונתו זו. אולם מי שפוזנותיו מצמצמים ואינם באים לו אלא בזעזע ובעמל, ובכל זאת הוא מכריז בברכתו כי המזון בא לו מידי של הבורא יתברך ולא בכחו, הרי שטמונה בברכתו הצהרת אמונה עמקה ומשמעותית מאין כמוה. נמצא שפכל שהמזון מועט יותר - "עד פזית עד כביצה" - כך מלמדת הברכה על אמונה עמקה יותר, ובהתאם לכך היא מזכה את ישראל בגשיאות פנים גדולה יותר (באר משה').

'אמן אמן' על ברכה אחת

"ובאו המים המארימים האלה במעיה לצבות בטר ולנפל ירך ואמרה האשה אמן אמן" (ה כב)

רש"י מביא את דברי המשנה (סוטה יח א) שהאשה כופלת ואומרת "אמן אמן", לפי שהכהן מוסיף ומשית עליה שבועות נוספות כדי לודא שלא נטמאה באפנים נוספים.

מכך שהצרכו חכמים לפרש את הסבה לכפילות ענית האמן, הביא הגר"א (א"ח סא יב) מקור לפסק הרמ"א (שם) שכפי שאסור לו לאדם לכפל בתפלה: 'מוזדים מוזדים', לפי שגראה כמזודה לשתי רשיות, כך אין לכפל ולענות 'אמן אמן' על ברכה אחת.

ואולם הרמ"ד ואלי מפרש את כפילות ענית האמן כך: ענית אמן מועילה להציל את האדם בכל מצב שהוא נמצא. לפיכך כופלת האשה את ענית האמן, כדי שפכל מקרה יפעל הדבר לטובתה; אם תמצא טהורה - תזכה מנחה לקיום ברכת: "ונקתה ונזרעה זרע" (לעיל פס' כח), ואם חלילה תמצא טמאה - לכל הפחות יכפר לה בכך עוונה, והיא תנצל מרדת שחת למדור תחתון שבגיהנם. 'שבטי י-ה' [רמ"ד ואלי]

קבלה קבועה על סכום קבוע

זה היה בקר ככל הבקרים. ר' יצחק עשה את דרכו מבית הכנסת לביתו, אחר תפלת שחרית רונית רגש. כמו בכל יום צעד לצדו ר' משה, שכנו, כשבדרךם הם משוחחים על דא ועל הא. בהגיעם לביתם הם עמדו להפריד, אלא שאז נזכר ר' משה: "ר' יצחק, אני חייב לשתף אותך במרגלית נפלאה שגיליתי אצל מולי, אני בטוח שתצמח לה תועלת ממנה..."

ר' יצחק הסתמך והטה אפו, ור' משה הוציא פתק מכיסו והחל להקריא: "הזהר

היה זה באחד הערבים, לאחר סיום העבודה המתישה. ר' יצחק יצא מבנין הת"ת במהירות כדי להספיק ולהגיע לאוטובוס, ולפתע הבחין בדמות מפרת. היה זה ר' שלמה, איש עסקים מפר המתגורר לא הרחק ממנו.

"אך מה כבודו עושה בעיר שנפגשונו?" ר' יצחק השיב כי הוא נוסע אליה מדי יום כדי לשמש כמחנך בת"ת פלוני.

"והפרנסה?" שאל ר' שלמה. "אכן, אינה קלה", השיב ר' יצחק על אתר והמשיך בתאור קצר על הקשיים הכלכליים שעמום הוא נאלץ להתמודד. "אני עושה ככל יכולתי, ובד בבד מתחזק בבטחון", סכם לבסוף.

האיש הוסיף והתענין בחייו של ר' יצחק. נראה היה כי התרשם מדמותו, וכאשר הגיעו לשכונת מגוריהם כבר היו חברים של ממש. ר' שלמה עצר את רכבו בפתח הבנין שבו ר' יצחק מתגורר. הוא נפרד ממנו לשלום ואז הושיט ידו לכיסו, הוציא שמונה מאות שקלים ונתחבם בידיו של ר' יצחק ההמום. "זו זכות בשבילי להיות שתף עם יהודי כמוך...", אמר והפליג לדרכו.

ר' יצחק ארכו כמה רגעים כדי להתאושש מההלם. בתחלה החל לחשב על אפשרות להחזיר את הכסף, אולם כשנזכר ב"ח הגדול" שיש לו בחשבון הבנק ובכמה צרכים דחופים העומדים לפניו, הבין כי הכסף נשלח אליו ממש משמים, והוא הכניסו לכיסו תוך שבלבו הוא מרעיף ברכות על ראש מיטיבו.

יכול היה הדבר להשכח מלבו של ר' יצחק, אלמלא בשבוע שלאחר מכן, ביום חמשי בערב הוא נתקל בפתח ביתו בידידו החדש. גם הפעם הוא הושיט לו שמונה מאות שקלים. רבי יצחק הודה לו בכל פה אך סרב לקבל את הכסף, אלא שר' שלמה התחנן בפניו: "אני מרגיש זכות להיות שתף אתך ולקחת חלק בגדול משפחתך המברכת. אנא, קח את הכסף, אם לא בשבילך - בשבילי..."

מאותו יום ואילך ועד עצם היום הזה, מדי שבוע ממתינה לר' יצחק מעטפה ובה סכום קבוע - שמונה מאות שקלים. אף כאשר ר' שלמה שוהה בחו"ל, הוא אינו מוותר על שליחת הכסף באמצעות שליח.

ר' יצחק, כבר אמרנו, לא שאף להתעשר, אולם אלו היו פני המציאות; מהיום שבו קבל על עצמו לברך את ברכת המזון בשמחה ובקול רם, בכונה ומתוך הכתב, הוא זכה לראות בעיניו כי בורא העולם משגור לו תמיכה שבועית נדיבה מדי שבוע בשבוע, תמיכה פרוצנוז; היא לא העשירה אותו, אולם בהחלט העלתה אותו מעל קו העוני...

'פניני פרשת השבוע' ח"ג עמ' סס

ר' יצחק עוד זמן רב; אמנם לא בער בו הרצון לעשר, אך קצת רוחה כלכלית בבית אינה מזיקה לאף אחד...

לפרנסת משפחתו הברוכה עוסק ר' יצחק בחנוך ילדי ישראל בתלמוד תורה הממקם בעיר אחרת. מדי יום הוא משפכים קום, ולאחר התפלה הוא יוצא לדרכו. כשעה הוא מטלטל בדרך עד למקום עבודתו. הוא משקיע בתלמידיו את כל כחותיו ושבו הביתה מתש. אלא שהקמץ אינו משביע את הארי. למרות מאמציו הוא מוצא עצמו שוב ושוב נצרך להלוואות ואינו רואה רוחה בביתו.

דבריו של החיד"א היו בעבורו כמים קרים על גפשו עיפה, והוא החליט לאמצם בכל תקף. לרב טרדתו, בדרך כלל היה סועד בבקר על מיני מזונות שהיה לוקח לדרך, לא היה לו זמן ליותר מכך... בארוחת הערב לעתים היה נוטל ידיו ולעתים לא, אולם מעתה, הוא החליט, כי לא יותר ויברך ב'רכת המזון', לכל הפחות פעם אחת ביום.

כבר באותו היום הוא נטל בחפזה שתי פרוסות לחם והכניסן לתיקו, ומאז ואילך המשיך בכך כדרך קבע; בהפסקת הצהרים היה פורש לחדר צדדי, נוטל ידיו וסועד בפת, ולאחר מכן מברך את ברכת המזון בשמחה ובקול רם. חבריו לצוות, שבתחלה מנהגו החדש של ר' יצחק נראה בעיניהם כמוזר, התרגלו להנהגתו די במהירות. ר' יצחק אמן את ההנהגה הזו ולא ותר עליה ולו פעם אחת.

היה זה באחד הערבים, לאחר סיום העבודה המתישה. ר' יצחק יצא מבנין הת"ת במהירות כדי להספיק ולהגיע לאוטובוס, ולפתע הבחין בדמות מפרת. היה זה ר' שלמה, איש עסקים מפר המתגורר לא הרחק ממנו. ר' יצחק נופף לו לשלום והמשיך בהליכתו, אלא שהלה עצר בעדו, תוך שהוא ספק שואל ספק מציע: "אני בדרך הביתה, התרצה שאסיע אותך!?"

"בנדאי!" ר' יצחק לא הצליח להסתיר את התלהבותו, ור' שלמה הזמינו להכנס לרכבו המהדר. בדרך שוחחו השניים על דא ועל הא, וההפרות הרופפת שהיתה ביניהם התחזקה. הנסיעה הגיעה עמדה להסתיים, ור' יצחק החל להרעיף ברכות על ראש מיטיבו, אלא שהלה עצר בעדו:

"סלח לי על החטטנות", התנצל ר' שלמה,

כוס של ברכה

הקדוש כותב (ויקהל ריח א) פי המברך ברכת המזון בשמחה, כנגד זאת עניינו לו משמים את פרנסתו בשמחה ובעין טובה, וכן כותב על כך החיד"א בפרושו 'ניצוצי אור' (ס): 'לכן יאכל וישתה דבר המשמחו, כדי שיברך בשמחה, וזו סגולה להתעשר אם יברך בשמחה ובקול רם, החיד"א אף מצא לכה רמז מלשון הפסוק במשלי (יב): 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה'; 'ברכת ה' הינו ברכת המזון שהיא חיוב מדאורייתא, היא תעשיר, ואולם תנאי לדבר: 'ולא יוסיף עצב עמה, אלא יברכנה בשמחה'."

ר' משה נפרד ממנו לשלום, אולם הדברים שהקריא בפניו המשיכו להדהד במחו של

מִצְוֹת 'מֵאָה בְּרֵכּוֹת' (ב)

חיים של יראת שמים

בְּאֵמִירַת מֵאָה בְּרֵכּוֹת בְּיוֹם קוֹשֶׁר הָאָדָם אֶת נַפְשׁוֹ וְרוּחוֹ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְזוֹכֵה לְהִתְמַלֵּא בִּירְאַת ה'. דָּבָר זֶה נִלְמַד מֵהַמִּשָּׁפָּה הַפְּסוּקִי שְׁעָלִי הַסְּמִיכּוֹ חַכְמִים אֶת תְּקֻנָּתָם: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה [מֵאָה] ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמָךְ כִּי אִם לִירְאָה". הַמַּלְאִים "כִּי אִם לִירְאָה" אֵינָן בָּאוֹת כְּצוּרֵי, אֲלָא בָּאָה הַתּוֹרָה לְלַמְּדֵנוּ בְּהוֹן שְׂכָה גְדוּלָּה הִיא מַעֲלֵתָהּ שֶׁל מִצְוֹת 'מֵאָה בְּרֵכּוֹת', עַד שֶׁכָּל הַמַּקְפִּיד עֲלֵיהָ מְדִי יוֹם זוֹכֵה בְּקִלּוֹת לְהִתְמַלֵּא בִּירְאַת ה'. מִשּׁוּם כֵּן אָף נֶאֱמַר בַּפְּסוּקִי "מָה" וְלֹא "מֵאָה", כְּדִי לְרַמֵּז לָנוּ שֶׁבְּאֵמִירַת מֵאָה בְּרֵכּוֹת נַעֲשִׂית הַשְּׁלֵטָה הַמַּעֲלָה שֶׁל יְרֵאֵת שְׁמִים דָּבָר שֶׁל 'מָה בְּכָף' ('שְׂמַח מִשָּׂה' עַקְבִּי; בֶּן יְהוֹדָע' מְנַחוֹת מוֹ ב).

אֵף לְשׁוֹנוֹ הַזָּהָב שֶׁל הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת בְּרֵכּוֹת (א ד) מְלַמֵּדָת כִּי הַבְּרֵכּוֹת מְבִיאֹת אֶת הָאָדָם לְהִיּוֹת יְרֵא ה', שְׂפָךְ כְּתוּב: "נִמְצְאוּ כָּל הַבְּרֵכּוֹת כְּלוֹן שְׁלוֹשָׁה מִיָּמִים: בְּרֵכּוֹת הַגֵּי, וּבְרֵכּוֹת מִצְוֹת וּבְרֵכּוֹת הוֹדָאָה שֶׁהֵן דָּרָךְ שֶׁבַח וְהוֹדָיָה וּבִקְשָׁה, כְּדִי לִזְכֹּר אֶת הַבוֹרָא תָמִיד וּלְיִרְאָה מִמֶּנּוּ".

הוֹסִיף וְאָמַר ה'אֲמִירַת אֲמַת' (כִּי תְבוֹא תר"ע): הַתּוֹרָה מִצְוָה (דְּבָרִים יד כג): "לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ כָּל הַיָּמִים", מִכָּפָּה שֶׁהַדְּגִישָׁה "כָּל הַיָּמִים" מְשַׁמֵּעַ שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לִירְאָה מְהֵרָה כָּל הַיּוֹם מִמֶּשׁ, מָה שֶׁתְּמַתְּאֶשֶׁר בְּאֵמִירַת מֵאָה בְּרֵכּוֹת, שֶׁאֲמִירַתוֹ מִתְּפַרֶשֶׁת עַל פְּנֵי כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ.

בְּרֵכַת הַמִּצְוֹת לְמִצְוֹת מֵאָה בְּרֵכּוֹת

כֶּתֶב רַבִּי אֱלִיהוּ מַנִּי, רַבֵּה שֶׁל חֲבֵרוֹן, כִּי לְפָנָי שֶׁמְבַרֵךְ אֶת הַבְּרֵכָה הָרֵאשׁוֹנָה מְמַאֵת הַבְּרֵכּוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם, יְכוֹן הָאָדָם שֶׁהוּא עוֹמֵד לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת 'מֵאָה בְּרֵכּוֹת' בְּאֵמִירַת בְּרֵכּוֹת שֶׁיְבַרֵךְ מֵעַכְשָׁו וְעַד לְסוֹף הַיּוֹם ('מַעֲלֵי אֱלִיהוּ' בְּאוֹר עַל הַסְּדוּר, סְדֵר נִטִּילַת יְדַיִם). בַּסְּדוּר 'אוֹר הַשָּׁנִים' (סְדֵר הַקִּיּוּמָה) כֶּתֶב שִׂיאֵמַר בְּתַחֲלַת הַיּוֹם: "הַרְיֵנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְבָרֵךְ הַבְּרֵכּוֹת כְּמוֹ שֶׁתְּקַנּוּ חַכְמֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבָרֵךְ לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרֵכּוֹת בְּכָל יוֹם, וְאֶסְמְכוּהוּ אֶקְרָא שְׁנֶאֱמַר: 'מָה ה' שְׂאֵל מַעֲמָךְ' - 'אֵל תְּקַרֵּי מָה אֲלָא מֵאָה..."

עַל רְבוּת מִמִּצְוֹת 'עֵשָׂה' תְּקַנּוּ חַכְמִים לְבָרֵךְ קִדְשׁ עֲשִׂיתוֹ, מְדוּעַ לֹא תְקַנּוּ לְבָרֵךְ קִדְשׁ הַבְּרֵכָה הָרֵאשׁוֹנָה מִמִּנְיֵן מֵאָה הַבְּרֵכּוֹת? בַּסְּפָר 'בְּרֵכַת אֵיתוֹ' (עַל מִצְוֹת מֵאָה בְּרֵכּוֹת, סִי א סְעִיף ד) בָּאָר זֹאת בְּשֵׁנֵי אֲפָנִים:

א. ה'אוֹר דְּרוּע' ("ח"א ס"י קמ) מְפַרֵשׁ שֶׁאֵין מְבַרְכִים בְּרֵכַת הַמִּצְוֹת לְפָנָי שְׁתֵּית אַרְבַּע כּוֹסוֹת, לְפִי שֶׁאֵין שׁוֹתִים אוֹתָן בְּבֵת אַחַת אֲלָא לְאַרְבַּע אֲמִירַת הַהֲגָדָה, וּמִצְוָה שֶׁאֵינָה נִשְׁלֶמֶת בְּפַעַם אַחַת אֵין מְבַרְכִים עֲלֵיהָ. עַל פִּי זֹאת מוֹרְבֵן מְדוּעַ לֹא תְקַנּוּ חַכְמִים בְּרֵכָה עַל מִצְוֹת מֵאָה בְּרֵכּוֹת, שֶׁהֵרִי אֲמִירַתוֹ מִתְּפַרֶשֶׁת לְאַרְבַּע הַיּוֹם כְּלוֹ.

ב. רַבִּי יַעֲקֹב מְלִיסָא מְבַאָר שֶׁלֹּא תְקַנּוּ לְבָרֵךְ לְפָנָי בְּרֵכַת הַמִּזְוֹן לְפִי שֶׁלֹּא תְקַנּוּ חַכְמִים בְּרֵכָה עַל מִצְוָה הַמְתַּקְיָמוֹת בְּאֵמִירַת בְּרֵכָה (הַגְּדוֹת 'מַעֲשֵׂה נִסִּים' בְּפִתְחֵיהֶן). אֵף קִיּוּמָה שֶׁל מִצְוֹת מֵאָה בְּרֵכּוֹת הִיא עַל יְדֵי אֲמִירַת בְּרֵכּוֹת, וְעַל כֵּן לֹא תְקַנּוּ חַכְמִים בְּרֵכָה עֲלֵיהָ.

'מֵאָה בְּרֵכּוֹת' בְּמָקוֹם הַקְּרִבּוֹת

כֶּתֶב הַרוֹקַח שֶׁבְּזָמַן הַזֶּה, שְׂבִיבַת הַמַּקְדָּשׁ חֲרֵב, וְאֵין בְּיַדֵּינוּ לְהַקְרִיב קְרִבּוֹת, אֲנוּ מִתְקַיְמִים בְּעוֹלָם בְּזָכוֹת אֲמִירַת מֵאָה בְּרֵכּוֹת. שְׂפָךְ אוֹמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "יְהִי אוֹמְרִים לְפָנָי מֵאָה בְּרֵכּוֹת בְּכָל יוֹם, וּמַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיהֶם כְּאִלוֹ הַקְרִיבוֹ לְפָנָי כָּל הַקְּרִבּוֹת". הַרוֹקַח מוֹסִיף וּמְבַאָר שֶׁאֲמִירַת מֵאָה בְּרֵכּוֹת בְּיוֹם, נִתְקַנָּה כְּגוֹד מֵאָה הַפְּסוּקִים בְּתוֹרָה שֶׁבָּהֶם מְפַרְשִׁים דִּינֵי כָּל הַקְּרִבּוֹת ('פְּרוּשֵׁי סְדוּר הַתְּפִלָּה לְרוֹקַח' "ח"א ס"י א).

רַבִּי חַיִּים פִּלְטִיָּאל מְבַעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת דָּרַשׁ שֶׁאֲמִירַת 'מֵאָה בְּרֵכּוֹת' מִתְקַבְּלַת לְרַצּוֹן אֵף יוֹתֵר מִן הַקְּרִבּוֹת; בְּתַחֲלַת פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא (א ב) נֶאֱמַר: "אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּסֶם קֶרְבֵן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבְּנְכֶם". "מִכֶּסֶם" - בְּגִימְטְרִיָּה מֵאָה, וּבָאָה הַתּוֹרָה לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאֲמִירַת "מִכֶּסֶם" [מֵאָה] בְּרֵכּוֹת בְּכָל יוֹם כִּי קֶרְבֵן לַה', הִיא רְצוּיָה וּמִתְקַבְּלַת יוֹתֵר מִקְּרִבּוֹת הַבָּאִים: "מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן" ('פְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה לְרַבִּי חַיִּים פִּלְטִיָּאל' (ס).

מִמַּעֲיָנֵי הַיְשׁוּעָה

מִכָּל הָאֲמוּר נִמְצָא שֶׁמֵּאָה הַבְּרֵכּוֹת שֶׁאֲנוּ מְבַרְכִים מְדִי יוֹם הֵן הַמְּגוּנוֹת עֲלֵינוּ מִכָּל מַגִּפָּה וּמִכָּל קְלָלָה וְהֵן הַמְּשִׁפִּיעוֹת עֲלֵינוּ יְרֵאֵת שְׁמִים וּפּוֹתְחוֹת בְּפָנֵינוּ שְׁעָרֵי שְׁפַע וּבְרֵכָה. עַל כֵּן שׁוּמָה עֲלֵינוּ לְהַקְפִּיד מְאֹד לְבָרֵךְ מְדִי יוֹם בְּדַקְדּוּק וְכַהֲלָכָה, וְכָפִי שֶׁהַזְהִיר בַּסְּפָר הַקְּנֵה "ד"ה עֵנִן יְרֵאֵת שְׁמִים): "לֵכֵן אֲתֶם בְּנֵי הַגְּלוּת תִּנּוּ לֵב לְדַעַת אֶת אֱלֹקֵיכֶם וּלְבָרֵכוּ בְּכָל יוֹם מֵאָה בְּרֵכּוֹת, כְּדִי שֶׁתִּתְבָּרְכוּ מֵהֶם, כִּי עַל יְדֵי הַבְּרֵכּוֹת הַלָּלוּ אֲנוּ קְיָמִים וְחַיִּים בְּגִלוּת, לֵכֵן שְׁמִיעוּ אֵלַי וְאֵל תְּקַלּוּ בְּהֶם".

לְבֵיתוֹ שֶׁל הַגְּרָשׁ"ז אוֹיְעִרְבָאָה הַגִּיעַ תְּלַמִּיד חֶכֶם מְפִלֵּג שֶׁחֵלָה בְּמַחְלָה קוֹשָׁה, וְשֶׁאֲלָתוֹ בְּפִיו: בְּמָה יוֹכַל לְהִתְחַזֵּק כְּדִי לְהַרְחִיק אֶת הַחֲרֵב הַמּוֹנֶפֶת מֵעַל צְנֹאָרוֹ? הַשִּׁיב לוֹ הַגְּרָשׁ"ז: "רָאָה נָא, אֵינִי רְגִיל לִיעֵץ לְאַחֲרִים מָה עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת. אוֹכַל רַק לוֹמַר לָךְ מָה הֵייתִי אֲנִי עוֹשֶׂה אִם הֵייתִי נִקְלַע חֲלִילָה לְמִצַּב שְׂפָךְ - הֵייתִי מִחֻזָּק אֶת עֲצָמֵי בְּאֵמִירַת מֵאָה בְּרֵכּוֹת. אֵינִי מְדַבֵּר עַל אֲמִירַת שְׁתֵּמִית", הוֹסִיף הַגְּרָשׁ"ז וְהַבְּהִיר, "אֲלָא לְאֲמִירַת בְּכַנְיָה רַבֵּה כְּפִי שְׁדוּרְשֵׁת הַהֲלָכָה" (מִצְוֹת הַמֵּאָה בְּרֵכּוֹת כַּהֲלָכָתָהּ בְּהַקְדָּמָה).

הַרְאָב"ד הַגְּר"מ שֶׁטְרַנְבּוּךְ מַעִיד שֶׁלְפָנָי שְׁנִים רְבוּת, כְּשֶׁהִיָּתָה עַת צָרָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, הַשְׁתַּתֵּף בְּעֶצְרַת תְּפִלָּה שֶׁהַתְּקִימָה בְּרֵאשׁ הַעֵינִן בְּמַעֲמַד אַחַד מְגוֹדְלֵי מַקְבְּלֵי יְהוּדַיִת תִּימֹן שֶׁהִיא זְקוֹן מְפִלֵּג. וְהַעִיד אוֹתוֹ זְקוֹן כִּי כֵּן נִהְיָה יְהוּדֵי תִימֹן בְּכָל עַת צָרָה, לְהִתְחַזֵּק וּלְהַקְפִּיד עַל אֲמִירַת מֵאָה בְּרֵכּוֹת בְּכַנְיָה, וּבְזָכוֹת זֹאת אֲכֹן זָכוּ לְרֵאוֹת יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת ('בְּאוּרִים וְהַנְּהוּגוֹת' פ'ר' נְצַבִּים).

כִּיצַד מְצַטְרְכִים?

מִחֻזְשָׁרִים לְמוֹקֵד "דְּרָךְ אֲמוּנָה"
03-91-7-91-91

- מְקַשְׁבִים לְכָלֵּלֵי הַמִּיזָם בְּשְׁלֹחָה 1.
- גִּישָׁמִים לְמִיזָם בְּשְׁלֹחָה 2

(בִּין הַשָּׁעוֹת 20:00-22:00) וְנִכְנָסִים לְהַגְרָלָה.

הַגְרָלַת חֹדֶשׁ סִינֹן תְּחִלָּתוֹ אִ"ה
בְּיוֹם רֵאשׁוֹן ד' בְּתַמְזוֹ תשפ"ב
וַיִּגְרְלוּ בָּהּ 6 מְלָגוֹת
בְּסָךְ \$ 500 כָּל אַחַת.

הַתְּבִינָה יְרֵאֵת הַי"י

"רְאוּי לְכָל אָדָם לְהַשְׁתַּדֵּל,
לְרוּץ וּלְהַמְתִּין עַל עֲנִית אֲמוֹנָה...
עַל כֵּנוֹן זֶה נֶאֱמַר
(מְשִׁלֵּי ב ד-ה):
'אִם תִּבְקֶשֶׁה כִּכְסָף
וּכְמַטְמוֹנִים תִּחְפְּשֶׁה;
אִז תִּבְנוּ יְרֵאֵת הַי"י."

אֲבִיר יָקָר!
הַצְטַרֵף גַּם אַתָּה
לְמִיזָם "דְּרָךְ אֲמוּנָה"
וְהַקְדֵם לְבּוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת
לְהַשְׁלִים בְּעֵנִית אֲמוֹן
אֶת בְּרֵכּוֹת הַשַּׁחַר
שֶׁל הַמַּתְפַּלְלִים.

לקראת זמן מתן תורתנו - יום לדתו ופטריתו של דוד בן ישי מלך ישראל - הבאנו מחרזת רמזי אמן מספר התהלים - ספר התפלות הנצחי של עם ישראל, שאותו השאיר לנו מורשה.

עניית אמן קושרת את המקטרגים

"ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבתימו" (ב ג)

כתב בעל 'שומר אמונים': כאשר כולל ישראל מקפידים על עניית אמן נארג מן פנין 'חבל' שבאמצעותו נקשרים המקטרגים לבל ישטינו על ישראל, ככתוב (תהלים קמט ח): "לאסור מלכיהם בזקים [אזיקים]".

המקטרגים מבקשים להרפות את ישראל מהקפדתם לענות אמן, ובכך לנתק מעליהם חבל זה, כנרמז בפסוק: "ננתקה את מוסרותימו [חבלם]" - ראשי תבות אמן. ואולם, עלינו לדעת כי אם לא נבנע, ואדרבה נתחזק בעניית אמן, ישארו המקטרגים אסורים בחבל ויפגע מהם לקטרג עלינו (שומר אמונים' מאמר פתחו שערים ט).

גאלה שלמה בזכות עניית אמן

"המה פצעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד" (כ ט)

כשנצרך את האותיות השניות במלים: "ואנחנו קמנו ונתעודד" נקבל את המלה אמן. לפי שאמרו חכמים שישראל גלו מארצם מפני שזלזלו בעניית אמן (ראה רות רבה פתיחתא ד; מגלת אליהו דרוש לפורים), לפיכך מרמז פסוק זה שפאשר יקפידו על עניית אמן יגאלו מגלותם ויקים בהם: "ואנחנו קמנו ונתעודד" (דמיה תהלה' [לר"ח הכהן אב"ד טרופולין], בתהלים נורא תהלת' ב א).

גדול העונה אמן

"אקרא לאלקים עליון לא-ל גמר עלי" (ז ג)

"אקרא לאלקים עליון" - סופי תבות אמן, רמז לכך שהעונה אמן נמצא במעלה עליונה לעמת המברך, כמאמר חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (אוצר תהלות ישראל' תהלים נז א).

נסים נוראים לנזרה, וענש נורא למזלזל

"לכו וראו מפעלות אלקים נורא עלילה על בני אדם" (סו ה)

דרש האדמו"ר רבי יוסף צבי מגרוכוב: 'מפעלות אלקים נורא' - ראשי תבות אמן וסופי תבות אמת. רמז הכתוב בכך שכל המקפיד 'הקפדת אמת' על עניית אמן יזכה לראות ב'מפעלות אלקים נורא עלילה על בני אדם', כאשר יעשו עמו נסים נוראים ומפלאים (גבעת יוסף' תהלים שם).

רבי משה יחזקאל צאלח מחכמי בגדד דרש רמז זה באופן שונה: בקש הכתוב להזהירנו בכך שהקדוש ברוך הוא: "נורא עלילה על בני אדם" המזלזלים בעניית אמן, וכפי שמספר ב'דרך משה' (ליום "א" שחסיד אחד נהרג ביסורים קשים, נתגלה לחברו בחלום וספר שנגעש על כך שפעם אחת ברוך בנו הקטן ברכה ולא ענה אחריו אמן (תורת משה' - תפלה למשה' תהלים שם).

הקדוש ברוך הוא מתגאה בעונים אמן

"תנו עז לאלהים על ישראל גאותו ועזו בשחקים" (סח לה)

ראשי התבות: "על ישראל גאותו ועזו בשחקים" הם בגימטריה 'אמן', רמז לכך שהקדוש ברוך הוא מתגאה בעניית אמן של ישראל, ועל ידי כך נתן עז בשחקים למליצי ישר ללמד עליהם זכות ולהשתיק את המקטרגים עליהם.

על פי זאת יש לפרש אף את הפסוק (תהלים לא כד): "אָהבו את ה' כל חסידיו אמונים נצר ה' ומשלים על יתר עשה נאווה"; הקדוש ברוך הוא זוכר את זכותם של העונים אמן ומשלים להם שכר גדול, שכן עליהם גאותו (מיסד ונשיא בני אמונים' הרב יעקב דב מרמורשטיין).

קבר ישי אבי דוד ורות המואביה אמה של מלכות דוד

קבר דוד המלך בהר ציון

נורא אלקים מוכח עניית אמן

"נורא אלקים ממקדשיך א-ל ישראל הוא נתן עז ותעצמות לעם" (סח לו)

כתב המגלה עמקות (פר' בלק): "נורא אלקים ממקדשיך" - ראשי תבות אמן; שכתעונום ישראל אמן, אזי מתקים בהם המשך הפסוק: "הוא נתן עז ותעצמות לעם". האביר יעקב דרש שרמז זה בא ללמדנו שעל ידי עניית אמן, שם ה' מתרא ומתקדש (שערי תשובה' אפן כב).

עוד דרשו רמז זה, שבזכות עניית אמן נזכה שיבנה בית המקדש ויקים בנו הפסוק: "נורא אלקים ממקדשיך" (דמיה תהלה, בתהלים נורא תהלת' ב א).

עוד נרמז כאן שבהיות האדם ב'מקדשיך', הינו ב'בית הכנסת' שהוא מקדש מעט, יזהר מאד בעניית אמן. לפי שכתב הזהר שהמזלזל בעניית

אמן מבזה את ה', ואוי לו למבזה את המלך בביתו (מקדש הלולים' [לרבי יוסף בוכרץ], בתהלים 'נורא תהלת' סח ט).

לא להיות כאלם בעניית אמן

"מלא פניהם קלון ויבכשו שמך ה'" (פג ז)

דרש הד"ן מחוסט רבי יעקב קטינא: "מלא פניהם קלון" - סופי תבות אמן. ובא לרמז כמה קלון ובושה יהיו בעולם העליון למי שלא הקפיד על עניית אמן. "כי מה עבודה היא? ומה יענה ליום פקדה כאשר ישאלו אותו מדוע לא עניית אמן?" (קרבן העני' סוף פרשת פי תבא; רחמי האב' אות נו).

אמן מורידה שפע

"מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבדת האדם להוציא לחם מן הארץ" (קד ז)

"להוציא לחם מן הארץ" - סופי תבות: 'צ' אמן. מכאן רמז שהמקפיד על תקנת חכמים לענות מדי יום תשעים אמינים (ראה 'מגן אברהם' ו ט) ממשיך שפע רב ממורמים ומתברך בבני, חיי ומזוני (גבעת יוסף' תהלים שם).

אמן ממלטת מרעה

"צרה ויגון אמצא; ובשם ה' אקרא אנה ה' מלטה נפשי" (קטז ג-ד)

דרש האדמו"ר רבי מנחם מנדל מוישווא: "אנה... מלטה נפשי" - ראשי תבות אמן. רמז לכחה של עניית אמן לקרע את גזר דינו של האדם ולמלטו מפל רעה (שאריית מנחם' תהלים קטז ד).

בעניית אמן 'אשיב לה'

"מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי" (קטז יב)

ראשי התבות: "מה אשיב לה' כל" מצטרפים לגימטריה צ"א בגימטריה של אמן, ללמד כי כאשר מבקש האדם להשיב ולו מעט על חסדיו הרבים שעושה עמו הבורא, עליו להתחזק במצות עניית אמן שעליה אמרו חכמים (דב"ר ז א): "אין גדול לפני הקדוש ברוך הוא יותר מאמן שישראל עונים" (מיסד ונשיא בני אמונים' הרב יעקב דב מרמורשטיין).

בזכות עניית אמן מגלים סודות התורה

"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" (קיי יח)

"אביטה נפלאות מתורתך" - ראשי תבות אמן. רמז שהמקפיד על עניית אמן זוכה לגלות רזים וסודות בתורתו, והיא אף מורה לו בכל עניניו את הדרך אשר ללך בה (גבעת יוסף' תהלים שם).